

神と仏

Dio kaj Budho

山口真一 / Yamaguti Sin'iti

日本において神社と寺院とは、典型的な宗教施設として機能していますが、その違いについて意識されることは稀ではないかと思われます。

ここで問題にしたいのは礼拝の形式ということではありません。どのような意識を以て参拝するかという、そのような次元での違いのことです。

一般的には、神社は現世での、寺院は来世での祈願に関わるものとされているようです。現世ということとは、私たちが生きているこの現実世界のことで、そこでいかにすれば成功が得られるだろうかという、いわゆる現世利益がテーマとなります。例えば、「無病息災」「商売繁盛」「家内安全」などが典型的なものです。ある新聞社が「あなたにとって大切なものは何ですか」とアンケート調査をおこなったところ、第一位は家族、第二位は健康、第三位は財産であったということです。神社神道が基盤にしているのは、このような日本人の意識や願望でありましょう。

日本では神様といえ、人間とは住む世界を異にしながらも、人間以上の能力をもち、その能力を使って人間の願望をかなえる存在であるとされます。そして人間は神様に対してお賽銭

En Japanio ŝintoisma sanktejo kaj budhisma templo faras tipan religian instancon. Sed japanoj ne tre klare konscias pri la diferenco inter la du religioj.

Ĉi tie ne temas pri la diferenco de kulta maniero en la du religioj, sed pri la diferenco en la dimensio de konscio, kun kiu ni vizitas religian instancon.

Ĝenerale oni pensas, ke ŝintoisma sanktejo rilatas al preĝo dum surtera vivo kaj budhisma templo al tiu dum posta vivo. Surtera mondo signifas tiun ĉi realan mondon, en kiu ni vivas; do la preĝo por sukceso en tiu ĉi mondo temas pri la profito kiel ekzemple "longa vivo sen malsano", "prospero de komerco", "harmonio en familio" k.t.p. Iu ĵurnalo enketis: "Kio estas la plej kara al vi?" Jen la unuan rangon okupis familio, kaj sekvis sano kaj bonhavo. Ŝintoismo baziĝas sur tiu ĉi konscio aŭ deziro de japanoj.

En Japanio oni komprenas, ke dioj loĝas disde homoj, havas superhoman kapablon, kaj bonvolas kontentigi homan deziron per tiu kapablo. Kaj homoj devas oferi kvestmonon kaj preĝon. Dioj estas respektendaj objektoj por homoj. Cetere dioj estas

をあげたり祈願を捧げたりして敬わねばならない、そのような対象と位置づけられます。また一般的に言えば、神様は人間に近い存在でありながら、人間が神になることはありません（例外として天皇や怨みを抱いて死んだ霊が神として祭られることはあります）。

これに対して、仏はあくまでも目覚めた人であり、人間の完成されたすがたであるといえます。その点で、仏を敬うというのは神を敬うのとは意味が違うのです。つまり、人間は神に対して祈願をする、そして感謝の意を込めて礼拝をするのでしょう。たとえば「今日一日無事でありますように」あるいは「今日も無事に過ごさせていただいてありがとうございます」、これが神に対する礼拝です。

しかし仏は人間の願望をかなえてくれる存在ではありません。仏を礼拝するのは、仏の超能力（神通力）を尊ぶからではなく、その人格を尊ぶからです。「私も仏様と同じ道を歩みたい」と願うからこそ仏を礼拝するのです。

だから仏教寺院においては、現世利益の成就を正面には掲げません。現世利益とは人間の自己中心的願望の表出であり、仏教がめざしているのは、そのような願望の成就ではなく、その反対に抑制・制御・克服だからです。仏教がめざすのは来世の幸福ではなく現世の幸福でありながら、本当の幸福を可能にするために私たちの自己中心性を徹底して克服する道を教えているのです。

estaĵoj proksimaj al homoj, sed homoj ne povas fariĝi dioj, escepte de malmultaj kazoj, ekzemple animo de tennooj aŭ de tiuj mortintaj kun venĝemo, kiujn oni adoras kiel diojn.

Malsame kiel dioj, Budho estas finfine homo, kiu vervekiĝis, aŭ estas la figuro de plenumigita homo. En tiu ĉi senco, respekti Budhojn havas alian signifon ol respekti diojn. Homoj preĝas al dioj kun iaj deziroj, kaj adoras ilin kun dankemo pro plenimigitaj aŭ -otaj deziroj; ekzemple "Hodiaŭ estu tago sen problemoj." "Dankon pro ke mi povis pasigi tiun ĉi tagon sen problemoj." Jen tiel oni adoras diojn.

Sed Budho ne estas estaĵo, kiu bonvolas kontentigi homajn dezirojn. Ni adoras Budhon, ne ĉar ni respektas superan kapablon de Budho, sed ĉar ni respektas Budhan karakteron. "Ankaŭ mi volas sekvi la saman vojon kiel Budho." Ĝuste tial ni adoras Budhon.

Tial budhisma templo ne emfazas plenumon de profito dum surtera vivo. Profito dum surtera vivo estas nenio alia ol esprimo de homaj deziroj egocentristaj. Budhismo celas ne la plenumon de tiaj deziroj, sed male regadon, direktadon kaj konkeron de tiaj deziroj. Budhismo fakte celas feliĉon dum la nuna vivo, ne dum la posta vivo, sed instruas la vojon, kiu ebligas radikalan konkeron de nia egocentristo, por ebligi la veran feliĉon.